

תזכיר חוק

א. שם החוק המוצע

חוק הדיינים (תיקון מס' 24) (כללי אתיקה לדיינים), התשס"ו - 2006

ב. מטרת החוק המוצע והצורך בו

נושא משרה שיפוטית מחזיק בכהותנו בנאמנות עבור כלל הציבור. תנאי מוקדם ליכולתו לשמש בכהותנו הוא אמון הציבור במערכת השיפוטית. אשר על כן, נדרש הדיין לרמה גבוהה של מידות אישיות, נורמות התנהגות וטוהר מידות.

האחריות להתנהגות ראויה ואתית מוטלת על הדיינים עצמם, בהתאם לחובתם לפעול על-פי עקרונות היסוד בשיטת המשפט, ובעיקר עקרונות עצמאות השפיטה, אי משוא פנים והגינות. עם זאת, כללי אתיקה כתובים עשויים להנחות את הדיינים ולסייע להם במילוי תפקידם ולחזק את אמון הציבור במערכת השפיטה.

בעבר כללי ההתנהגות החלים על הדיינים היו בחזקת תורה שבעל פה. בשנת תשנ"ו (1996) פרסם נשיא בית הדין הרבני הגדול דאז, הראשון לציון הרב הראשי לישראל, הרב אליהו בקשי דורון, "כללי אתיקה לדייני בתי הדין הרבניים" (הכללים מופיעים כיום באתר האינטרנט של בתי הדין הרבניים). כללים אלה לא נקבעו מכוח חקיקה, ואף בפסיקה, המתייחסת לכללי האתיקה לשופטים שנקבעו על ידי נשיא בית המשפט העליון דאז, השופט מאיר שמגר, לא נקבע כי יש להם מעמד מחייב (בג"ץ 1622/00 יואב יצחק ואח' נ' הנשיא אהרן ברק ו-7 אח', פ"ד נד(2) 54).

מוצע להסמיך בחוק את נשיא בית הדין הרבני הגדול, בהסכמת חבר דייני בית הדין הרבני הגדול ובהתייעצות עם שר המשפטים, לקבוע כללי אתיקה להתנהגות דייני בתי הדין הרבניים, על מנת ליתן לכללי האתיקה שייקבעו מעמד מחייב, להנחות את הדיינים ולהגביר את אמון הציבור בדייניו. הסמכה כאמור תאפשר, מטבע הדברים, עדכון שוטף של כללי האתיקה והתאמתם למציאות המשתנה. מעמדם של כללי האתיקה יהיה כשל תקנות בנות פועל תחיקתי, והם יפורסמו ברשומות.

כמו כן, מוצע ליתן משמעות להפרה של כללי האתיקה, בדמות האפשרות להעמיד את המפר לדין המשמעתי הקיים, החל על דיינים.

ג. עיקרי החוק המוצע

עיקר 1 – קביעת כללי אתיקה: לפי החוק המוצע, ייקבעו על ידי נשיא בית הדין הרבני הגדול, בהסכמת חבר דייני בית הדין הרבני הגדול ולאחר התייעצות עם שר המשפטים, כללי אתיקה, שיחולו על דיינים.

עיקר 2 – הקמת ועדת אתיקה: תוקם ועדת אתיקה שתכלול דיין מכהן של בית הדין הרבני הגדול ודיינים המכהנים בבתי הדין הרבניים האזוריים. תפקידה של הוועדה יהיה לתת חוות דעת מקדימות בענייני אתיקה, לפי פניית דיין בעניין הנוגע אליו.

עיקר 3 – יצירת זיקה בין כללי האתיקה ובין הדין המשמעותי: ישוכלל מנגנון הגשת הקובלנות על דיינים לבית הדין המשמעותי, באופן שגם הפרת כללי האתיקה או חריגה מחוות דעת של ועדת האתיקה יוכלו להוות בסיס להגשת קובלנה משמעותית.

ד. השפעת החוק המוצע על החוק הקיים

יתווספו לחוק הדיינים, התשט"ו-1955, סעיפים 19ב ו-19ג ויתוקן סעיף 21 בו.

ה. השפעת החוק המוצע על תקציב המדינה, על תקנים במשרדי הממשלה וההיבט המנהלי

אין.

ו. להלן נוסח החוק המוצע

חוק הדיינים (תיקון מס' 24) (כללי אתיקה לדיינים), התשס"ו-2006

- הוספת סעיף 19ב לחוק הדיינים, התשט"ו-1955,¹ (להלן – החוק העיקרי) אחרי סעיף 19א, יבוא:
- "כללי אתיקה לדיינים
- 19ב. נשיא בית הדין הרבני הגדול, בהסכמת חבר דייני בית הדין הרבני הגדול ולאחר התייעצות עם שר המשפטים, רשאי לקבוע כללי אתיקה לדיינים.
- 19ג. (א) נשיא בית הדין הרבני הגדול, לאחר התייעצות עם שר המשפטים, ימנה ועדת אתיקה בת שלושה חברים, והם: דיין של בית הדין הרבני הגדול, והוא יהיה היושב ראש, ושני דיינים של בית דין רבני אזורי.
- (ב) ועדת האתיקה תיתן חוות דעת מקדימה בעניני אתיקה של דיינים, לפי פנייה של דיין שכללי האתיקה לדיינים שנקבעו לפי סעיף 19ב חלים עליו – בענין הנוגע אליו.
- (ג) חבר ועדת האתיקה ימונה לתקופה אחת של שש שנים.
- (ד) ועדת האתיקה תפרסם חוות דעת מקדימה שנתנה, ללא ציון שמו של מי שלגביו ניתנה חוות הדעת ופרטים מזהים אחרים, אלא אם כן החליטה אחרת.
- (ה) ועדת האתיקה תקבע את נוהלי עבודתה וסדרי דיוניה,

¹ ס"ח התשט"ו, עמ' 68; התש"ס, עמ' 198.

ככל שלא נקבעו לפי חוק זה."

- תיקון סעיף 21
21
2. בסעיף 21(א) לחוק העיקרי, אחרי פסקה (4) יבוא:
" (5) הדין הפר כלל מכללי האתיקה לדיינים שנקבעו לפי סעיף 19ב."
- הוראת מעבר
3. סעיף 21(א)(5) לחוק העיקרי כנוסחו בסעיף 2 לחוק זה, לא יחול לגבי מעשה או מחדל שנעשו לפני מועד כניסתם לתוקף של כללי אתיקה לדיינים שנקבעו לפי סעיף 19ב לחוק העיקרי כנוסחו בסעיף 1 לחוק זה.